

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ

Укладач – доцент кафедри менеджменту, к. е. н, доцент О. В. Федірець

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Антикризове управління» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Бакалавр» спеціальності «Публічне управління та адміністрування».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності і тенденції антикризового управління на мікрорівні та закономірності їх розвитку.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни професійної підготовки вибіркової частини базується на знаннях, отриманих при вивченні навчальних «Економіка підприємства», «Менеджмент», «Адміністративний менеджмент», «Управління персоналом» «Креативний менеджмент», «Стратегічний менеджмент», «Психологія управління», «Публічне управління», «Самоменеджмент», а також тісно пов'язане з навчальними дисциплінами «Мотиваційний менеджмент», «Управління змінами», «Організаційне проектування».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є дати знання, які вони могли б використати для фінансового оздоровлення підприємств; підготувати керівників, що здатні ефективно діяти в будь-яких ринкових умовах, попередити появу негативних явищ в бізнесі; забезпечувати фінансову стабільність підприємств і організацій.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є формування вмінь з'ясуванні причин неплатоспроможності підприємств; розгляді механізму державного регулювання процесів фінансового оздоровлення і процедури банкрутства; ознайомленні з правовими основами антикризового управління; розгляді проблем фінансів на мікрорівні; засвоєнні методів оцінки підприємств (бізнесу) і їх майна; вивченні особливостей організаційно-виробничого менеджменту неплатоспроможних підприємств; розгляді процедур реструктуризації підприємств і їх заборгованостей; розгляді антикризової інвестиційної політики; освоєнні організаційного механізму ліквідації підприємства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- ознаки та особливості антикризового управління;
- причини неплатоспроможності підприємств;
- механізм регулювання кризового стану підприємств;
- параметри контролю кризових ситуацій;
- способи оцінки вартості підприємств;
- методи реструктуризації заборгованості;
- ринкові можливості підприємства з позиції антикризового управління.

вміння:

- проводити аналіз фінансового і техніко-економічного стану неплатоспроможних підприємств;
- оцінювати ризик банкрутства;
- визначати беззбитковий обсяг продаж і зону безпеки неплатоспроможного підприємства;
- розраховувати ціну підприємства та його майна;
- розробляти положення антикризової програми
- аналізу чинної правової бази антикризового управління підприємством;
- впровадження методологічних основ формування стратегії антикризового управління підприємством у період реформування економіки України;

- розроблення системи діагностики й запобігання банкрутству, а також стратегій виходу з кризових ситуацій на підприємствах;
- запровадження особливих форм і методів реструктуризації підприємства;
- обґрунтування системи розробки та відбору варіантів антикризової стратегії реструктуризації підприємства;
- обґрунтування і запровадження організаційно-економічних заходів антикризового управління підприємством.

способи мислення:

- формування суджень – форми мислинневого відображення об’єктивної дійсності, яка полягає у ствердженнях наявності або відсутності ознак, властивостей або відносин у сфері антикризового управління;
- пропонування міркувань – низки пов’язаних суджень, спрямованих на те, щоб з’ясувати істинність якої-небудь думки у сфері антикризового управління, доведення її або заперечення;
- створення умовиводів – виведення з одного або декількох суджень в області антикризового управління;
- генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ у межах антикризового управління в їх істотних зв’язках та відносинах, узагальнення їх істотних ознак.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- здатність використовувати знання, вміння та навички для теоретичного та практичного освоєння проблем і перспектив антикризового управління та планувати, організувати, реалізувати, презентувати відповідні наукові дослідження;
- ґрунтовні знання історичних засад розвитку теорії і практики управління, ідейних вчень класиків антикризового управління, фундаментальних постулатів та парадигм менеджменту, новітніх прогресивних тенденцій розвитку антикризового управління;
- ґрунтовні знання класичного та сучасного наукового інструментарію дослідження соціально-економічних явищ та процесів у різних сферах;
- здатність організувати та проводити управлінські дослідження, використовуючи сучасну методологію та інформаційні технології;
- здатність застосовувати одержані знання з різних предметних сфер управління для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій;
- здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв’язки між економічними явищами та процесами у сфері антикризового управління, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу.

морально-етичні цінності:

- сформувати уявлення про моральні цінності людини;
- здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;
- формувати вміння аналізувати мотиви та вчинки людей, моделювати та розв’язувати ситуації, пов’язані з виконанням обов’язків у колективі;
- розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;
- виховувати самостійність, волю, моральність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 годин / 7 кредитів ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Загальні основи антикризового управління

Причини фінансової неплатоспроможності підприємств. Етапи походження і розміщення капіталу підприємства. Джерела платежу за зобов’язаннями. Технологія антикризового управління. Фази розвитку кризи. Економічна сутність поняття “фактор”. Класифікація кризових факторів. Класифікація ситуацій банкрутства підприємств. Розуміння

термінів “антикризове управління” та “антикризове регулювання”. Визначення сутності, об’єкта та суб’єктів антикризового управління. Системи протидії банкрутству. Поняття механізму антикризового управління та його принципи. Поняття процесу антикризового управління та його принципи. Поняття система антикризового управління та її принципи. Функції законодавства у сфері банкрутства. Структурно-логічна схема порушення справи про банкрутство підприємств в Україні. Подання та розгляд заяви про порушення справи про банкрутство. Введення процедури розпорядження майном підприємства-боржника. Забезпечення грошових вимог кредиторів і мораторій на задоволення вимог кредиторів. Виявлення кредиторів та санаторів боржника. Проведення попереднього засідання господарського суду. Проведення зборів кредиторів і утворення комітету кредиторів. Продаж майна банкрута. Порядок задоволення вимог кредиторів. Механізм санації підприємств у процесі процедури банкрутства. Розробка та погодження плану санації боржника. Затвердження господарським судом та реалізація плану санації. Розгляд та затвердження результатів санації. Проведення розрахунків з кредиторами.

Тема 2. Діагностика економічного стану і оцінка перспектив розвитку неплатоспроможного підприємства

Сутність та завдання діагностики кризи розвитку підприємства. Декомпозиція процесу діагностики кризи розвитку підприємства. Класифікація зобов’язань неплатоспроможного підприємства. Оцінка економічної спроможності. Методологічні основи оцінки можливостей розвитку підприємства.

Тема 3. Оцінка активів неплатоспроможних підприємств

Властивості підприємства як товару. Типологія видів вартості підприємства як цілісного майнового комплексу. Етапи технології оцінки підприємства. Принципи оцінки вартості підприємства. Майнові (витратні) методи оцінки вартості підприємства.

Тема 4. Діагностика банкрутства

Визначення платоспроможності підприємства на підставі даних бухгалтерського балансу. Оціночні показники для поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій. Групування показників для визначення інвестиційно-привабливих підприємств і оцінка майнового стану, фінансової стійкості інвестованого об’єкта, оцінки ліквідності активів об’єкта; оцінки прибутковості інвестованого об’єкта, оцінки ділової активності і ринкової активності. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності (поточної, критичної, надкритичної), а також ознак фіктивного, дійсного чи навмисного банкрутства чи доведення до банкрутства. Формування незадовільної структури балансу.

Тема 5. Методи визначення ціни підприємств

Визначення ціни підприємства методом капіталізації доходу. Визначення ціни підприємства методом дисконтування майбутніх доходів. Ринкові (аналогові) методи оцінки вартості підприємства. Організаційно-економічне забезпечення продажу підприємства як цілісного майнового комплексу в процесі судової санації. Визначення ліквідаційної вартості підприємства. Послідовність розрахунку упорядкованої ліквідаційної вартості активів підприємства.

Тема 6. Управління фінансовим оздоровленням підприємства

Класифікація заходів залежно від джерел коштів, що використовуються для проведення санації. Характеристика функціональної спрямованості антикризових заходів. Операційні, інвестиційні та фінансові антикризові заходи. Особливості внутрішніх резервів відновлення платоспроможності

Тема 7. Фінансова санація неспроможних підприємств

Економічна сутність санації підприємства. Мета і зміст фінансової санації. Форми фінансової санації. Нормативно-методичне забезпечення процесів санації в Україні. Умови фінансування санації підприємств. Внутрішні і зовнішні джерела санації підприємства. Організація менеджменту санації на підприємстві. Класична модель фінансової санації.

Тема 8. Методи пошуку резервів відновлення платоспроможності підприємств

Методи зовнішнього та внутрішнього порівняльного аналізу пошуку внутрішніх резервів відновлення платоспроможності. Метод функціонально-вартісного аналізу пошуку внутрішніх резервів відновлення платоспроможності. Метод пошуку резервів – бенчмаркінг. Реінжиніринг бізнес-процесів. Реструктуризація активів підприємства. Оцінка грошових надходжень від реалізації основних фондів підприємства. Оцінка можливостей іммобілізації грошових коштів з інвестиційних вкладень підприємства. Оцінка обсягу іммобілізації грошових коштів за рахунок рефінансування дебіторської заборгованості. Реструктуризація боргів підприємства.

Тема 9. Програмування виведення підприємства з кризового стану

Антикризова програма підприємства: призначення, цілі та завдання розробки. Процес формування антикризової програми підприємства. Цільові параметри антикризової програми підприємства. Зовнішня та внутрішня санація. Санаційні заходи, спрямовані на відновлення поточної платоспроможності.

Прийняття рішення щодо змісту антикризової програми. Поняття та принципи формування антикризової програми. Етапи формування антикризової програми підприємства. Контроль за виконанням антикризової програми підприємства.

Тема 10. Стратегія реструктуризації в процесі антикризового управління

Досвід реструктуризації промислових підприємств в Україні у паливно-енергетичному, машинобудівному, нафтогазовому комплексах, на підприємствах зв'язку, залізничного і авіаційного транспорту. Основні схеми реструктуризації. Послідовність проведення реструктуризації. Розкриття змісту реструктуризації. Класифікація видів реструктуризації по об'єктах, по способах проведення; сферах впливу і з точки зору фінансового стану об'єкта реструктуризації.

Розробка варіантів реструктуризації у сферах виробництва, фінансів та інвестицій. Цілі та критерії антикризової стратегії реструктуризації підприємства в кризовій ситуації. Оцінка варіантів реструктуризації.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: [Навч. посіб.] / Л. О. Лігоненко, М. В. Тарасюк, О. О. Хіленко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 420 с.
2. Лігоненко Л. . Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій : [Моногр.] / Л. О. Лігоненко. – К. : КНТЕУ, 2014. – 708 с.
3. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» : Закон України із змінами і доповненнями від 30 червня 1999 р. № 784-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 42-43. – с. 378.
4. Шершньова З. Є. Антикризове управління підприємством : [Навч. посіб.] / З. Є. Шершньова, В. М. Багацький, Н. Д. Гетманцева; за заг. ред. З. Є. Шершньової. – К. : КНЕУ, 2007. – 680 с.

Допоміжна

1. Василенко В. А. Ситуаційне й операційне управління в системі менеджменту : [Навч. посіб.] / В. А. Василенко І. Є. Мірошник. – М. : МГУ, 2012. – 340 с.
2. Іванюта С. М. Антикризове управління підприємством : [Навч. посіб.] / С. М. Іванюта. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.
3. Калінеску Т. В. Фінансовий менеджмент : [Навч. посіб.] / Т. В. Калінеску, В. С. Альошкін, В. Г. Кудіна – Луганськ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. – 372 с.
4. Масенко Б. Антикризове управління : [Навч. посіб.] / Б. Масенко, Т. Афонченкова – К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2015. – 263 с.

5. Салига С. Я. Антикризове фінансове управління підприємством [Навч. посіб.] / С. Я. Салига, Є. І. Ляшенко, Н. В. Дадій, С. О. Корецька. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 203 с.

6 Штангрет А. М. Антикризове управління підприємством : [Навч. посіб.] / А.М. Штангрет, О.І. Копилюк. – К.: Знання, 2010. – 335 с.

Інформаційні ресурси

1. Комп'ютерні технології і аграрна галузь / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.derevo.info>. – Назва з титул. екрану.

2. Management.com.ua [Електронний ресурс] : Інтернет-портал для управлінців – Режим доступу : <http://www.management.com.ua>. – Назва з титул. екрану.